

Onvermoeibaar, niet in het minst door zijn steun en toeverlaat Nettie de Joncheere, bleef de redactie boeken, dichtbundels, teksten van lezingen en overdrukjes ontvangen. Zijn betrokkenheid met De Levende Natuur mag ook blijken uit de felicitaties, die de redactie ontving met de voorplaat in 1993 (grazende paarden in rietland): 'ik vind het een mooie, passende en pakkende illustratie voor ons blad; dit symboliseert zowel het begrip oecosysteem als een maatregel van natuurbeheer en natuurontwikkeling. Gelukgewent!', maar hij vond het spinnenweb van het jaar 1995 maar een 'knoeiboel'. Nog op 84-jarige leeftijd hebben zijn discussies met Jörg Petersen geleid tot een nieuw artikel over de vroegere en huidige vegetatie van Terschelling, dat we graag in dit nummer van De Levende Natuur afdrukken.

Op 12 maart 2001 is aan het leven van Victor Westhoff een plotseling einde gekomen. We verliezen met hem een uitzonderlijk getalenteerd, muzisch begaafd, wetenschappelijk natuurbelever.

Isa Schimmel-ten Kate
Bart van Tooren

Aanbevolen literatuur over Prof.dr V. Westhoff en zijn werk:

Bibliografie tot 1991:

Goris, M.J., H.G.J.M. van der Hagen, S.M. Hennekens, J.T. Hermans & J.H.J. Schaminée, 1991.

Bibliografie Victor Westhoff, met een beschrijving van en een keuze uit zijn werk. 211 pp. Uitgave Schuren, Linne.

Autobiografische gegevens:

Westhoff, V., 1993. Victor Westhoff over zichzelf. In: Victor Westhoff, een leven in meervoud: 25-81. H.G.J.M. van der Hagen (red.). Uitgave Duinwaterbedrijf Zuid-Holland, Voorburg.

Over natuurbeheer:

Westhoff, V., 1999. Natuurbeheer, onze verantwoordelijkheid voor de biosfeer. In: Verslag van de eerste Victor Westhoff lezing: 13-48. P. van den Heuvel & P. Nienhuis (red.). Uitgave: Univ. Centrum Milieuwetenschappen, KUN.

Poëzie:

Westhoff, V., 1989. Hartgespan. St. Uitgeverij KNNV. Bevat een keuze uit gedichten, die geschreven zijn tussen 1948 en 1987. 48 p.

Westhoff, V., 1995. Peregrinatio. Uitgave 't Widde Vool, Onnen. Bevat kwatrijnen, die geschreven zijn tussen 1950 en 1995. 34 p.

Op 12 Maart 2001 is Victor Westhoff overleden, 84 jaar oud.

In de wereld van de natuurbescherming en de geobotanie (vegetatiekunde, plantensociologie) is zijn naam een begrip. Zijn baanbrekend werk op deze gebieden heeft ruime officiële erkenning gevonden zoals onder meer blijkt uit zijn lidmaatschap van de Koninklijke Academie voor Wetenschappen, de eretekenen van de gouden Ark, de Nederlandse Leeuw, de "Reinhold Tüxen Preis" (van de stad Rinteln). Details van zijn betekenis voor Wetenschap en Natuurbescherming zijn en worden ongetwijfeld elders uitvoerig belicht. Hier in zijn en ons aller lijfblad "De Levende Natuur" wil ik iets vertellen over mijn persoonlijke ervaring met mijn leermeester op die gebieden.

Mijn herinneringen aan

Victor verscheen (zonder dat ik zijn naam kende) ruim zestig jaar geleden in mijn leven, nog voor de oorlog, als een op de knieën kruipende NJN-sjocgroep leider, die op de blauwgraslanden van boer Zwijntje in Nieuwkoop/Noorden de rust van "mijn" Grutto's, Tureluurs en Kemp-hanen verstoorde door, naar mijn mening eindeloos lang, opnamen te maken in hun broedgebied. Ik had als aankomend NJN-ertje weinig sympathie voor die plantensociologen.

Enige jaren later echter toen ik als kluizenaar/onderduiker in een arkje in de getijdengrienden van de Biesbosch woonde, bracht een boek, dat mijn vader me op mijn negentiende verjaardag december 1943 via de onderduikerspost stuurde, me in vervoering. Mijn vader schreef: "Er is in deze oorlogsdagen niet veel te krijgen, maar dit boek gaat over plantjes; dat zal je misschien wel interesseren". Het boek heette "Inleiding tot de plantensociologie" en was geschreven door Jacques Meltzer en ene Victor Westhoff. Ik kon nauwelijks wachten tot sneeuw, ijs en winterstormen het toelieten het maken van opnamen in praktijk te gaan brengen. Dit soort botanie spoorde geheel met mijn andere ontluikende liefde, gevoed door boeken die mijn broer met dezelfde post stuurde over geologie en geobiologie.

Vanaf die tijd was Victor mijn leermeester en was de richting van mijn carrière bepaald en werd bezegeld toen ik enige jaren later Edelman (mijn andere grote leermeester) en zijn regionale bodemkunde in Wageningen had leren kennen. Victor meer nog dan Edelman werd mijn leermeester in de ruimste zin. Veel meer dan alleen het vak vegetatie-

kunde, stimuleerde hij een brede belangstelling voor Cultuur. In discussies tijdens veldwerk, excursies en vergaderingen kwamen, al of niet in de marge, steeds aspecten van kunst, Cultuur en religie aan de orde. Dat kon ook omdat het contact met Victor veel nauwer was, het leeftijdsverschil veel kleiner. Het werd, hoewel niet zo intiem, toch als de relatie met een oudere broer. Zulke contacten waren er uitsluitend in werkverband zoals aan de universiteit, waar ik enige tijd student-assistent was. Maar in het bijzonder doordat Victor mijn begeleider voor mijn afstudeervak vegetatiekunde werd en ik, als vervolg daarop, zijn (eerste) promovendus (officieel was Prof. Venema de promotor maar die delegerde de begeleiding geheel aan zijn wetenschappelijk medewerker). Verder zagen wij elkaar een groot deel van ons leven regelmatig via de "Contactcommissie" (voorloper van de huidige Stichting Natuur en Milieu), de NWC (De natuurwetenschappelijke commissie van de Natuurbeschermingsraad, bijna 40 jaar lang), het bestuur van de commissie voor palynologie en vegetatiekunde van de Koninklijke Botanische Vereniging. Mijn deelname aan die commissies en besturen kwam, voor zover ik weet, vooral tot stand via de aanbevelingen van Victor Westhoff, die mij kennelijk wel zag zitten op het gebied van wetenschap en natuurbescherming.

Ondanks die wederzijdse waardering was ik bang voor zijn vlijmscherpe kritiek, vooral op de vorm van mijn werkstukken, en voor zijn wisselende stemmingen, waarover ik, voor ieder die hem van nabij kende, hier niet over behoefte uit te wijden. Maar steeds was daar de intense voldoening als ik merkte dat hij

Victor Westhoff

Victor en Spindotters
een halve eeuw
geleden op de Boeren-
plaat in de Biesbosch
(foto: Ies Zonneveld).

mij niettemin bleek te waarderen en zelfs in vertrouwen nam. Dat laatste gold vooral onze gezamenlijk strijd tegen de miskennis van het belang van de vegetatiekunde als wetenschap, in die eerste jaren na de oorlog een even hevig gevecht als die tegen de miskennis van de natuurbescherming. Dat telde ook bij de Victoriaanse woede-uitvalen omtrent de onderwaardering van hem en zijn vak aan de Wageningse universiteit en zijn hevig streven naar het hoogleraarschap, liefst in Utrecht. We hadden veel plezier bij zijn overgang, in onze ogen als aartspapenvreter, naar de Katholieke Universiteit Nijmegen. Ik denk terug aan onze discussies over religie, o.a. tijdens onze onvergetelijke Wageningse studenten-vegetatiewerkkampen in Zuid-Limburg, met de domineeszoon Victor, over zijn toen ontluikende belangstelling voor het Boeddhisme als filosofie en religie in relatie tot het Christendom. Ik zie mij en de goed gereformeerde Wim Beefink, rond 1948/49 als studenten voor Victor's tent, op zijn vraag filosoferen over de idee van het Nirvana, als het absolute Niets, en waarom dat de voorkeur zou kunnen hebben boven de klassiek Christelijke hemel.

Zo heb ik – dan weer op enige afstand, dan weer van heel dichtbij – zijn gehele, niet zonder ups en downs verlopen, uiteindelijk toch glanzende carrière meegemaakt.

De grote waardering betekende niet dat ik het met al zijn ideeën eens was. Over sommige verschillen van mening op het gebied van wetenschap en natuurbescherming konden we rustig discussiëren; over andere bleek het soms beter ze maar niet aan te roeren. Maar al die tijd, tot nu toe, speelde bij elk stuk dat ik schreef de

gedachte in mijn bewustzijn: 'wat zou Victor ervan vinden'.

Onze gedachtewisselingen behelsden, zoals ik al opmerkte, niet alleen wetenschap en natuurbescherming. In de marge van een bespreking of in de kantlijn van een notitie, kon hij een vlugge opmerking maken, vaak een flits van een gedachte-associatie, buiten het eigenlijke onderwerp. Zo ontving ik tussen Kerst en het laatste Nieuwjaar een kaart van Victor. In de marge van het (uiteraard) bloemmotief schreef hij: "Jammer dat Jezus de doornen niet waardeerde, Mattheus 13". Daar las ik het verhaal van Jezus over de "Zaaier die uitging om te zaaien". Het zaad dat in de goede aarde viel kiemde en bracht vrucht voort. Het zaad dat op de stenige grond viel werd door de doornen overgroeid. Ik schreef per kerende post een kaart terug en stelde dat het bij die doornen in het Oost-Mediterrane gebied, om *Sarcopoterium spinosum* moet gaan: een laag doornig struikje dat alom braakliggende akkers op stenige gronden bedekt. Eén zo'n rond struikje leent zich naar mijn mening heel goed als doornenkroon. Het zal ook door de Romeinse soldaten, die dat materiaal voor het oprapen hadden, wel gebruikt zijn. "Dat Jezus geen grote sympathie had voor *Sarcopoterium* leek me dus wel in de rede te liggen", schreef ik. Victor stelde in een volgende krabbel in de marge dat, in tegenstelling daarmee, op klassieke schilderijen altijd veel grotere doornen worden afgebeeld, maar dat zou op dichtelijke vrijheid kunnen berusten. Hij maakte me attent op een publicatie van de hortulanus van de

VU over de planten van het Heilige Land, die hij overigens nog niet gelezen had. Verder vroeg hij naar de achtergrond van mijn romantisch ogende nieuwjaarskaart met een foto van mijn Djati (Teak-)houten deur waarop een quilt van de hand van mijn echtgenote, bewaakt door een stenen Egyptische kat. In de wisseling van nog enkele krabbels over quilt en kat op kaart en briefjes die volgden, meldde Victor dat de teakhouten deur hem herinnerde aan zijn vroegste koloniale jeugd als zoon van een dominee, tachtig jaar geleden op Java. Daar had hij een blokkendoos met witte en bruine blokken. "De witte waren zij zelf, de blanken, en de bruine teakhouten blokken waren de inlanders waarover, in die dagen, de blanken de baas waren".

Een voorbeeld van zomaar een willekeurige doorleidende gedachte in de marge, tussen Victor en zijn vrienden. Met mijn broer Jan ging dat zelfs deels in de vorm van gedichten, o.a. tijdens excursies. Voor mij was dit het laatste contact met Victor. Dat is nu over..... er is plotseeling een leegte gevallen. Maar hoeveel groter is de leegte die hij achterlaat bij zijn kinderen en nabije vrienden en vooral bij Nettie. Zij heeft destijds haar wetenschappelijke carrière opgegeven om bewust haar hele leven Victor te steunen in zijn levenswerk en zijn idealen, die hij zonder haar niet zo had kunnen verwezenlijken. Wat kan ik anders doen dan de kinderen en Nettie kracht toewensen en troost bij elkaar. Hen en ook ons allen ondersteunt het besef dat het zaad van wetenschap en Cultuur en vooral zorg voor de Natuur dat hij zaaide, in goede aarde terecht is gekomen en rijkelijk vrucht heeft gedragen. Ja, zelfs niet alleen daar, ook waar de doornen van onbegrip en miskennis het dreigden te verstikken heeft het de weerstand overwonnen. Het huidige illustere aanzien van de wetenschap van de vegetatiekunde en van de natuurbescherming toont de wijsheid van de spreuk van Willem de Zwijger, die Victor ons zowel bij de strijd voor de vegetatiekunde als universitair vak, als bij de natuurbescherming voor hield: "Het is niet nodig om te hopen om te beginnen, nog te slagen om vol te houden". Victor hield vol tot aan het einde van zijn werkzame leven. Een leven waarvoor ook wij, nabije en verre vrienden, leerlingen en collega's, als natuurbeschermers en als beoefenaars van de wetenschap, niet anders dan dankbaar kunnen zijn.

Ies Zonneveld